

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/505/2014
Identifikačné číslo spisu:	8113205469
Dátum vydania rozhodnutia:	26.05.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:8113205469.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne U. Q. bývajúcej v P., proti žalovanej Rapid life životnej poisťovni, a.s., so sídlom v Košiciach, Garbiarska 2, IČO : 31 690 904, zastúpenej JUDr. Gabrielom Gulbišom, advokátom so sídlom v Košiciach, Boženy Němcovej 22, o zrušenie rozhodcovského rozsudku, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp.zn. 14 C 53/2013, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 11. júna 2014 sp.zn. 3 Co 61/2014, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobkyni nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

Okresný súd Prešov rozsudkom z 22. novembra 2013, č.k. 14 C 53/2013-110 zrušil rozhodcovský rozsudok Arbitrážneho súdu Košice pod sp.zn. 2 C 2997/2012 z 19. januára 2012, návrh žalovanej na prerušenie konania zamietol a konanie v časti o návrhu žalobkyne na zaplatenie finančného zadosťučinenia v sume 1 000 € zastavil s poukazom na ustanovenie § 96 ods. 1 O.s.p. a vyslovil, že o trovách konania bude rozhodnuté do 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Vykonaným dokazovaním mal za preukázané, že medzi žalobkyňou a žalovanou existoval zmluvný vzťah založený poistnou zmluvou z 5. novembra 2008. Konštatoval, že poistná zmluva uzatvorená medzi účastníkmi konania, bola spotrebiteľskou zmluvou podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka. Zo zmluvy je zrejmé, že žalovaná ako poisťovateľ konala v rámci predmetu svojej činnosti podľa výpisu z obchodného registra a žalobkyňa mala postavenie spotrebiteľa, nakoľko uzatvorila zmluvu ako fyzická osoba a išlo o tzv. formulárovú zmluvu, ktorej obsah nemohla ovplyvniť. Predmetom konania bola žaloba o zrušenie rozhodcovského rozsudku, ktorá bola podaná v zákonom stanovenej 30-dňovej lehote. Rozhodcovská doložka, na základe ktorej rozhodcovský súd rozhodol, bola formulovaná v časti XV. všeobecných poistných podmienok a bola súčasťou neprehľadného textu písaného malými písmenami. Podľa rozhodcovskej doložky sa všetky vzájomné spory a sporné nároky poistenia mali riešiť výlučne v rozhodcovskom konaní, pričom subjekt, ktorý mal rozhodovať v rozhodcovskom konaní, bol určený výlučne oprávnenou, čím bola porušená zásada rovnosti účastníkov (§ 40 ods. 1 písm. h/ zákona č.

244/2002 Z.z.). Súd mal za preukázané, že žalobkyňa nebola oboznámená s rozhodcovskou doložkou, nemohla ovplyvniť jej obsah, a preto nebola táto doložka individuálne dojednaná. Keďže v rámci rozhodcovského konania boli porušené právne predpisy na ochranu spotrebiteľa, konkrétne ustanovenia § 53 Občianskeho zákonníka, súd žalobe na základe § 40 ods.1 písm. j/ zákona č.244/2002 Z.z. vyhovel a predmetný rozhodcovský rozsudok zrušil. Návrh žalovanej na prerušenie konania podľa § 109 ods. 2 písm. c/ O.s.p. zamietol ako nedôvodný. Rozhodnutie o trovách konania si vyhradil na samostatné uznesenie v zmysle § 151 ods. 3 O.s.p.

Krajský súd v Prešove na odvolanie žalovanej rozsudkom z 11. júna 2014 sp.zn. 3 Co 61/2014 potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o zrušení rozhodcovského rozsudku a zamietnutí návrhu žalovanej na prerušenie konania (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.). V odôvodnení rozhodnutia konštatoval, že si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia prvostupňového súdu, na ktoré v plnom rozsahu odkázal. K odvolacím dôvodom žalovanej uviedol, že súd vzal do úvahy iba skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané a neopomenul žiadnu skutočnosť, ktorá z vykonaných dôkazov vyplynula. Tiež mal zato, že okresný súd použil správny právny predpis, ktorý aj správne aplikoval na daný skutkový stav. Aj podľa názoru odvolacieho súdu bola v preskúmvanej veci uzatvorená spotrebiteľská zmluva obsahujúca neprijateľnú podmienku - rozhodcovskú doložku v zmysle § 53 ods.4 písm. r/ Občianskeho zákonníka. Odvolacej námietke žalovanej o individuálne dojednanej rozhodcovskej doložke odporoval už len samotný fakt, že táto bola súčasťou Všeobecných poisťných podmienok vyhotovených vo formulárovej forme. Za individuálne dojednanie odvolací súd nepovažoval ani záznam sprostredkovateľa poistenia o požiadavkách a potrebách klienta, ktorý označil navyše za zavádzajúci. Výrok rozhodnutia, ktorým súd zamietol návrh žalovanej na prerušenie konania, odvolací súd potvrdil ako vecne správny z dôvodu, že v konaní pred ústavným súdom nemusí dôjsť k zrušeniu napadnutého rozhodnutia dovolacieho súdu a tiež preto, že súd prvého stupňa svoje rozhodnutie o zrušení rozhodcovského rozsudku odôvodnil zákonnými ustanoveniami a nielen rozhodnutiami súdov vyššieho stupňa.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná (ďalej aj „dovolatelka“), prípustnosť ktorého vyvodzovala z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., t.j. že sa jej postupom odvolacieho súdu odňala možnosť konať pred súdom ako aj z ustanovenia § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p., t.j. že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Namietala, že odvolací súd nepresvedčivo zdôvodnil, prečo pred súdom prvého stupňa nebol vykonaný dôkaz ňou navrhnutý, a to výsluch sprostredkovateľky poistenia. Rovnako namietala, že pokiaľ oba sudy nepovažovali listinný dôkaz - záznam sprostredkovateľa poistenia o potrebách a požiadavkách klienta - za adekvátny dôkaz pre individuálnosť dojednania rozhodcovskej doložky, museli mu byť známe zákonné povinnosti sprostredkovateľa poistenia, ktoré mu ukladá vyznačenie klienta s alternatívnou formou riešenia sporov. V tejto súvislosti mali sudy požadované dôkazy vykonať a vyhodnotiť. Ďalej namietala, že práve záznam sprostredkovateľa poistenia - ako súdom nevykonaný listinný dôkaz - a - výsluch sprostredkovateľa poistenia - mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Rovnako uviedla, že sudy nesprávne skutkovo vyhodnotili pre účely svojho rozhodnutia, že rozhodcovská doložka sa nachádza v čl. XV. Všeobecných poisťných podmienok (ďalej len „VPP“) žalovanej, resp. v Zázname sprostredkovateľa poistenia o požiadavkách a potrebách klientov. Poukázala na to, že rozhodcovská doložka sa nachádza v tzv. Osobitných zmluvných dojednaniach č. 01/2007, ktoré sa nachádzajú za textom VPP a táto bola jednoznačne formulovaná tak, že každý poistenec rovnako, ako aj žalobca v tomto prípade mal rovnocenné dve možnosti si toto dojednanie prijať, resp. neprijať. Namietala aj nesprávne posúdenie charakteru tohto sporu a zastala opačný názor, že vec nie je spotrebiteľským sporom, ale typickým sporom o zrušenie rozhodcovského rozsudku, v ktorom ide o vecné preskúmanie postupu rozhodcovského súdu. Mala za to, že nie je možné stotožniť sa so všeobecným záverom súdov, že rozhodcovská doložka v spotrebiteľských zmluvách je neplatná, a to preto, že nebola individuálne dojednaná, ev. pre hrubý rozpor s dobrými mravmi. V tejto súvislosti upriamila pozornosť na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp.zn. II. ÚS 499/2012 z 10. júla 2013, ktorý v prípade obdobnej rozhodcovskej doložky rozhodol o porušení jej práv zaručených v čl. 48 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Taktiež uviedla, že oba sudy aplikovali vnútroštátne normy

zamerané na ochranu spotrebiteľa, ktorých východiskom je smernica 93/13/EHS, boli preto povinné rovnako interpretovať a aplikovať právne normy v súvislostiach a s prihliadnutím na zámer tejto smernice obsiahnutý v jej 19. bode odôvodnenia, ktoré sa týka poisťných zmlúv. Poukázala na nesprávny preklad smernice slovenským zákonodarcom a nadväzne na to nesprávnu implementáciu medzi tzv. neprijateľné podmienky, čo malo podľa jej názoru za následok, vylúčenie použitia rozhodcovského konania v spotrebiteľských zmluvách. Uviedla, že v dôsledku individuálneho dojednaní rozhodcovskej doložky v tomto prípade, nemôže súd skúmať prípadnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán. Poukázala aj na skutočnosť, že súdy test primeranosti v zmysle čl. 19 Smernice nevykonali a nezabezpečili si ani objasnenie skutkového stavu potrebného na vyslovenie správnych právnych záverov o individuálnom dojednaní rozhodcovskej doložky medzi žalobcom a žalovanou. V závere ešte citovala rozhodnutia okresných a krajských súdov, ktoré v obdobných veciach rozhodli o rozhodcovskej doložke ako o individuálne dojednanej, a teda platnej. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu zrušil a eventuálne rozhodol o prerušení odvolacieho konania do rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č.k. II. ÚS 382/2013.

Žalobca sa k dovolaniu žalovanej písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená v súlade s ustanovením § 241 ods. 1 O.s.p., skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba v prípadoch v zákone výslovne uvedených (viď § 236 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru odvolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4. Žalovanou napadnutý rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku, proti ktorému je dovolanie prípustné podľa týchto ustanovení.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namietala alebo nie), neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie podmienok prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku (§ 238 O.s.p.), ale sa zaoberal aj otázkou, či podané dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o prípad nedostatku návrhu na začatie konania vo veciach, ktoré možno začať len na návrh, o prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, či o prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo súdom nesprávne obsadeným).

Treba uviesť, že z hľadiska § 237 O.s.p. sú právne významné len tie procesné nedostatky, ktoré vykazujú znaky procesných väd taxatívne vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia. Iné

vady, i keby k nim v konaní došlo a prípadne aj mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, nezakladajú prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia. Z hľadiska posúdenia existencie niektorej z procesných väd v zmysle § 237 O.s.p. ako dôvodu, ktorý zakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, nie je pritom významný subjektívny názor účastníka, že v konaní došlo k takejto vade, ale len jednoznačné, všetky pochybnosti vylučujúce zistenie, že konanie je skutočne postihnuté niektorou z taxatívne vymenovaných väd.

Žalovaná procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. nenamietala a existencia týchto väd v dovolacom konaní ani nevyšla najavo. Prípustnosť jej dovolania preto z týchto ustanovení nevyplyva.

Z obsahu dovolania vyplýva námietka žalovanej, že v konaní jej bola odňatá možnosť pred súdom konať. Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký závadný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok.

Žalovaná súdom nižších stupňov vytýkala, že nebrali do úvahy ňou predložené návrhy a dôkazy, a preto neúplne zistili skutkový stav veci.

Námietka žalovanej o postupe súdov nižších stupňov súvisiaca s nevykonaním dôkazov, nie je dôvodná. Súd nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhnuté dôkazy. Nevykonanie dôkazov podľa návrhov alebo predstáv žalovanej nie je ani postupom, ktorým by jej súd odňal možnosť konať pred súdom, lebo rozhodovanie o tom, ktoré dôkazy budú vykonané, patrí výlučne súdu, a nie účastníkovi konania (§ 120 ods. 1 O.s.p.). Ak súd niektorý dôkaz nevykoná, môže to viesť nanajvýš k jeho nesprávnym skutkovým záverom, a teda v konečnom dôsledku aj k nesprávnemu rozhodnutiu, nie však k zmätočnosti rozhodnutia (viď napr. aj rozhodnutia uverejnené v Zbierke rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky pod č. 37/1993 a pod č. 125/1999).

Pokiaľ ide o námietku žalovanej spochybňujúcu úplnosť zistenia skutkového stavu veci, či nesprávnosť skutkových zistení, treba uviesť, že v zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. dôvodom dovolania nemôže byť samo osebe nesprávne skutkové zistenie. Dovolanie totiž nie je „ďalším“ odvolaním, ale je mimoriadnym opravným prostriedkom určeným na nápravu len výslovne uvedených procesných (§ 241 ods. 2 písm. a/ a b/ O.s.p.) a hmotnoprávných (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) väd. Preto sa dovolaním nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvého a druhého stupňa, ani prieskumunimi vykonaného dokazovania.

Z obsahu dovolania žalovanej je zrejmá jej námietka, že súdy nesprávne vyhodnotili výsledky vykonaného dokazovania. Dovolací súd poukazuje na to, že nesprávne hodnotenie vykonaných dôkazov nie je uvedené medzi prípustnými dôvodmi dovolania, ktoré sú vymedzené v ustanovení § 241 ods. 2 písm. a/ až c/ O.s.p. Pre tento záver svedčí i ustanovenie 243a ods. 2, veta druhá O.s.p., ktoré upravuje, že dovolací súd nevykonáva dokazovanie. Dokazovanie je časťou občianskeho súdneho konania, v ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Z ustanovenia § 132 O.s.p. vyplýva, že dôkazy hodnotí súd podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti, pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci. Pri uplatnení zásady voľného hodnotenia dôkazov súd v zásade nie je obmedzovaný právnymi predpismi, ako má z hľadiska pravdivosti ten- ktorý dôkaz hodnotiť. Iba výnimočne zákon súdu ukladá určité obmedzenie pri hodnotení dôkazov (napr. § 133, § 134, § 135 O.s.p.). Ťažisko dokazovania je v konaní na súde prvého stupňa; skutkové závery tohto súdu je oprávnený dopĺňať, prípadne korigovať len odvolací súd, ktorý za tým účelom môže vykonávať dokazovanie (§ 213 ods. 3 až 5 O.s.p.). Súd rozhodujúci o dovolaní nepreskúmava správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to už len z toho dôvodu, že v konaní o tomto opravnom prostriedku nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy; na rozdiel od súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu totiž nemá možnosť dôkazy sám vykonávať (§ 243a ods. 2 veta druhá O.s.p.). Keď najvyšší súd nemôže vykonávať dokazovanie, tak nemôže iba na

základe súdnych spisov preskúmať správnosť hodnotenia dôkazov súdom, lebo si nemôže pre svoje rozhodnutie zabezpečiť rovnaké podklady a predpoklady doplnením alebo zopakovaním dokazovania, aké mal súd, ktorý dôkazy hodnotil.

Napokon žalovaná v dovolaní namietala, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantným dovolacím dôvodom, samo o sebe ale prípustnosť dovolania nezakladá (nemá základ vo vade konania v zmysle § 237 O.s.p. a nespôsobuje zmätočnosť rozhodnutia). I keby teda tvrdenia žalovanej boli opodstatnené (dovolací súd ich z uvedeného aspektu neposudzoval), žalovanou vytýkaná skutočnosť by mala za následok vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku, nezakladala by ale prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. V dôsledku toho by posúdenie, či odvolací súd (ne)použil správny právny predpis a či ho (ne)správne interpretoval alebo či zo správnych skutkových záverov vyvodil (ne)správne právne závery, prichádzalo do úvahy až vtedy, keby dovolanie bolo procesne prípustné (o taký prípad ale v prejednávanej veci nešlo).

Vzhľadom na to, že prípustnosť dovolania žalovanej nemožno vyvodiť zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalovanej odmietol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné. So zreteľom na odmietnutie dovolania (z procesných dôvodov) sa nezaoberal napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

V dovolacom konaní úspešnej žalobkyni vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalovanej, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky jej však žiadne trovy dovolacieho konania nepriznal z dôvodu, že nepodala návrh na ich priznanie (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.